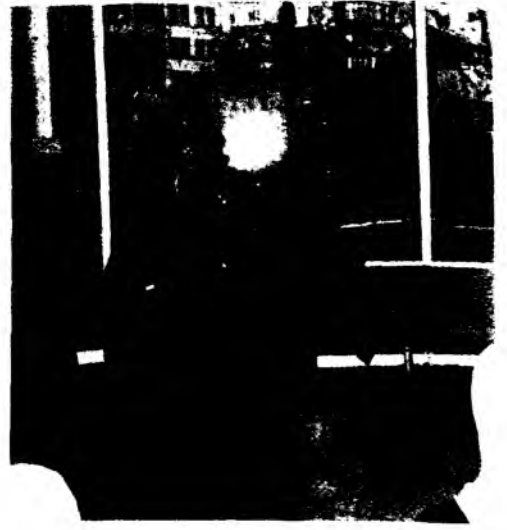

YAŞAYAN BİR VAKFIMIZ BEZMİÂLEM VALİDE SULTAN ÇUREBA HASTANESİ

Prof. Dr. Asaf ATASEVEN

Yüzelli yıla yakın bir süredir yurdumuzun dört bucağından gelen yüzbinlerce vatandaşıma şevkat ve şifa kucakını açan Gureba hastahanesi Osmanlı İmparatorluğu devrinde kurulan sağlık müesseselerimizden biridir. Sultan I. Abdülmecid'in annesi Bezmiâlem Valide Sultan tarafından 1843 (hicri 1261) yılında tesis ve inşa ettirilmiş tir. İki yıl sonra tanzim edilen bir vakıfname ile "Bezmi-âlem Gruba-i Müslimin Hastahanesi" adı ile vakfedilmiştir. Gureba Hastahanesi sadece garip müslümanları tedavi etmek özelliği ile ülkemizin tek sağlık kuruluşudur ve inşa edildiği gündenberi bu hizmetini sürdürmektedir.

Gureba Hastahanesi'nin açılışı, Takvim-i Vakayı nüshalarında 24 Rebi'ü'l-evvel 1261 Cuma günü olarak yazılıdır; bitişiğindeki cami ve çeşmenin birlikte açıldığı zikredilmektedir (1). Bu konuda zamanın şöhretli şairlerinden Ziver Paşa halen hastahänenin ana giriş kapısında mermer üzerine kazılmış şiiri ile tarih düşürmüştür:

Şah-ı devran Hazret-i Abdülmecid Hana olur
BezmiAlem nâm Sultan mâder-i ulya-meâl
Eyleyub ihyâ bu hastahânenin bünyanını
Mevkiinde eyledi te'sis hayra bezl-i mâl
Tıbb-ı Câlinos'dan tedbire hacet kalmadı
Hastegâne olalı ab-ı hayatefza zülâl
Cism-i dünya buldu zâtiyle ilâc-ı afiyet

Hak tabib-i lutfun etti deâfi-i derd-i melâl
Gelse bimarân bulur elbet şifa bu câde
Havf-i mürg hastaya vermez havası ihtimâl
Valide Sultan ile Abdülmecid Hanı Huda
Haşredek kılsın mezid ömrle âsude hal
İki tarih oldu bir mısrada ziver aşikâr
Hastahane kıldı inşa Valide Sultan bu sâl

1261

Son mısra "hastahane kıldı inşa Valide Sultan bu sâl" ebced hesabı ile 2522 tutar. "iki tarih oldu bir mısrada ziver aşikâr" tâmiyesine nazaran son iki mısra'ı ikiye taksim etmek icabeder ki neticede 1261 çıkıyor. Bu da hastahänenin açılış tarihi oluyor (1).

Ziver Paşa Gureba Hastahanesi'nin açılışı için bundan başka iki tarih daha düşürmüştür. Bunlardan biri, "Bezmi-âlem nâm sultan mâder-i şah-ı cihan" diye başlayan ve hastahänenin arka kapısı üzerine konulmak üzere nefis bir talik ile kazılmış mermer, iki parça halinde hastahänenin dışında çayırlar arasında bulunmuş; Rahmetli hocamız Kâzım İsmail Gürkan'ın "Gureba Hastahanesi Tarihçesi" kitabında bu kırık mermerin resmini görüyoruz. Bugün nerededir bilemiyoruz. Diğeri "Cenab-ı Valide Sultan ki nâmı Bezmi-âlemdir" diye başlayan tarih düşürmesinin Ziver Paşa'nın eserleri arasında bulunduğu bildirilmektedir (1).

GUREBA İKİNCİ GUREBA HASTANESİDİR

Gureba Hastahanesi'ne kadar Osmanlı dönemindeki sağlık kuruluşları "bimarhane" adı ile anılmıştır. İk defa "hastahane" ismi Bezmiâlem Valide Sultan Hastahanesi'ne verilmiştir. Ancak Bezmiâlem Valide Sultan Hastahanesi "Gureba" adı ile ikinci hastahane oluyor. Zira "Gureba" adı daha evvel 1836 da Edirnekapı Mihrimah Sultan Cami avlusundaki medresede açılan hastahane için kullanılmıştır. Bezmiâlem Valide Sultan Hastahanesi açılınca bu hastahänenin kapandığı anlaşılıyor (2).

VALİDE SULTANIN VAKIFNAMESİ

Valide Sultan'ın Gureba Hastahanesi'nden başka pek çok vakıfları vardır. Bunlardan sonra bahsedeceğiz. Bu vakıfların hepsi bir vakıfnamede toplanmıştır. Vakıfnamenin birinci sahifesi tezhiplidir. Sahifenin ortasına oğlu Sultan I. Abdülmecid eliyle şunu yazmıştır :

"Mücebince amel olunup hilafından hazer ve münacebet oluna"

Valide Sultanın vakıfnamesinin bir kısmı hastahaneye ayrılmıştır. Bu bölümün başında hastahanenin "Gureba-ı Müslimin"'e tahsis edildiği belirtilmiştir. Bu demektir ki hastahane sadece "Garip ve fakir müslümanlar" meccanen tedavi edilecektir. Bu "Vakıf şartı"nın ilki ve en önemlisidir. Bundan sonra hastahanenin idaresine ait esaslar teferruatı ile zikredilmiş ve vakıfnameye ek olarak bir "hastahane nizamnamesi" hazırlanmıştır. Nizamnamenin birinci maddesi hastahane-i Sultan Kethüdalığına bağlamış; o tarihte Darphane-i Amire Nazırı olan zat aynı zamanda Evkaf Nazırı olduğundan Mehmet Tahir bey bu görevi sürdürmüştür. Sonra da Evkaf Nazırının himayesine geçmiştir. Böylece hastahane idari işler bakımından Evkaf Nazırına, fenni yani tababate dair işler, hastahanedeki müdür, hekim, eczacı ve cerrahların tayini ve azilleri, diğer alet ve eşya temini hekimbaşına verilmiştir. Bu sonuncu sonra Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye-i Şahane meclisine bırakılmış; böylece yukarıdaki teknik personel hekimbaşının inhası ve adı geçen yukarıdaki meclisin tensip ve rey-i ile tayin olunmuş, hastahanenin idaresinden de idare müdürü evkafa karşı mes'ul tutulmuştur.

Hastahane yönetmeliği hastahane çalışan personelin kadrosu, maaşları, yatan hastalara verilecek yemek listeleri, hasta bakımı, ziyaret ve nöbetler, hastaların taburcu edilmesi konusunda esaslar getirmiştir. Gureba hastahanesi nizamnamesi o günkü bilgi ve kanaatlere göre tanzim edilmiş olmamasına rağmen bugünkü görüşlerin pek çoğuna ihtiva etmektedir. Bu konuya dair şu misaller verilebilir :

Mikrop telâkkisinin bilinmediği o tarihte bulaşıcı hastalıklar için ayrı bir koğuş tahsis edilmiş olması çok enteresandır. Nizamnamede,

"Nezu billâh taun veya ilel-i sariyeden bir illet ise, diğer salim olan marazın yanlarına konulmayub mat'un olduğu halde tauna mahsus olan mahalle ve ilel-i sariyeden olduğu surette ilel-i sariye koğuşlarına ithal oluna" denilmektedir.

Kâzım İsmail Gürkan tarihçesinde bu konu için "eslafımız o tarihte sirayet hakkında az çok mütebellir fikirlere malikti" diyor (1). Gerçekten o zaman müslümanlar bulaşıcı hastalıkları biliyordu. Bu bilginin kaynağı İslâmın yüce peygamberi Hz. Muhammed (SA V)'in şu hadis-i şerifleridir :

"Bir yerde veba hastalığının bulunduğunu duyarsanız oraya girmeyiniz. Siz bir yerde bulunurken veba zuhur ederse oradan çıkmayınız".

Nizamnamedeki diğer bir nokta da, hastahaneye kabul şartları tesbit edilirken tedavisi imkansız bir hastalıktan müzdarip hastaların hastahaneye kabul edilmemesi kesin olarak emredilmiş; hatta hekimlerin bu konuya dikkatleri çekilmiştir :

".....şifası nakabil olan ilel hastahaneye gidüp mevte çıkar makuleden olmakla hastahane merza hastahanesi olmayub eille hastahanesi olmak icab eder. Bu surette zan ve kıyas olunur ki hastahane hemen alil ile lebaleb olup illet-i şifayab olacak merzaya mahal kalmayacağından bu hususa ettibba tarafından ziyadesi ile dikkat oluna" denilmektedir.

Halbuki bugün bazı kimselerin hatta bazı meslektaşlarımızın Gureba Hastahanesi'ni darülaceze gibi telâkki ederek bu tip hastaları Gureba Hastahanesine sevk ettiklerine şahit oluyoruz.

Nizamnamedeki diğer önemli nokta ise, hastalara et gibi kıymetli gıda maddesi verilmesini, hatta SOĞANIN BİR TANESİNİN BİR ALTIN LİRAYA ÇIKMASI HALİNDE BİLE ALINMASINI, keza hastahanenin gündelik masrafları arasında bulunmayan birçok gıdaların lüzüm görüldüğü takdirde satın alınmasının ifade edilmesi keza hastalara uygulanacak rejimin tamamen hekimlere bırakılması enteresandır (3)

Bu yukardaki esaslar Valide Sultan'ın ne kadar rakik bir kalbe ve ince bir düşünüşe sahip olduğunun ifadesi kabul edilmelidir.

GUREBA HASTAHANESİ NİÇİN İNŞA EDİLDİ?

Bezm-i âlem Valide Sultanı bir hastahane tesisine sevk eden âmil acaba ne idi? Bu oldukça meraklı bir konudur.

Aslında Osmanlı döneminde başta padişahlar olmak üzere ecdadımız vakıf kurmak konusunda adeta bir- birleri ile yarış halinde idi. Bu konuda hanımlar erkeklerden hiç geri kalmamışlardır. Hatta ninelerimiz eline geçen bir akçeyi düğüm üstüne düğümle muhafaza eder, bir, beş, on ve daha fazla yıllar sabırla biriktirmeye devam eder; bu para istediği yekûnu bulunca vakfını yapardı (4).

Ecdadımızı mektep, cami, sebil gibi hayır müesseseleri kurmaya sevk eden âmil Kurânı Kerim'in;

"Siz sevdiğiniz şeylerden (Allan yolunda) harcamadıkça (en) iyiye eremezsiniz" (Ali İmran: 92) emri ilâhisi ile, İslâm'ın yüce peygamberi (SAV)'ın şu hadis-i şerifleri olabilir :

"Vefat eden bir kimsenin amel defteri kapanır. Ancak üç kimse var ki bunların amel defterleri kapanmaz: Hayır eserleri, ilmi eserler ve salih evlad yetiştiren kimseler."

Bezmiâlem Valide Sultanı bir hastahane tesisine sevk eden âmiller konusunda şunlar söylenmektedir :

Bazıları 1826 yılında bilhassa İstanbul'da ortaya çıkan şiddetli kolera salgınına sebep gösterirler. Bu salgında İstanbul'da hastaların şehir içindeki binalara bile yatırıldığı rivayet edilir. Zira o devirde İstanbul'da sadece Fatih Şifahanesi, Süleymaniye Darüşşifası, Haseki Hürrem Sultan Bimarhanesi, Üsküdar'da eski Top-taşı Tımarhanesi'nin yerinde Nur Banu Sultan Bimarhanesi vardı. Bu kuruluşlar salgında yeterli olmamış-tır (1).

Bazıları da 1843'deki çiçek salgınının bir hastahane kurulması zaruretini ortaya koyduğu ve rivayete göre bu ihtiyacı ilk defa Bezmiâlem Valide Sultan oğlu Abdülmecid'e bildirdiğini kaydederler.(1).

Diğer bir rivayet de şudur! Valide Sultan'ın bir gün yolda rastladığı bir hasta ile alakadar olması ve yatırılarak tedavi edilmesi gereken bu hasta için bir hastahane aranmasıdır. Bu işle sarayın cerrahbaşı Halil Efendi ilgilenmiştir. Ancak bu olay Valide Sultanı oldukça etkilemiş olmalı ki bir hastahane yapılmasını arzu etmiş ve şimdiki İstanbul Vatan caddesi üzerinde, o zamanki Yenibahçe Çayırı'nda bir hastahane kurulmasına karar verilmiştir (5).

Başka bir rivayete göre Valide Sultan ikiyüz erkeği memnun ettiğine dair bir rüya görmüş, rüya tabircisi, bu rüyayı "öyle bir hayır işleyeceksin ki dünya durdukça iki yüz erkek senden hayır ile bahsedecek" diye ta-bir etmiş ve iki yüz yataklı bir erkek hastahanesi inşaatına karar verilmiştir (1). Kâzım İsmail Gürkan bu so-nuncudan bize gelen rivayete göre diye bahsediyor kaynak göstermiyor.

Gureba Hastahanesi'nin bir erkek hastahanesi olarak inşa edildiği doğrudur. Zira o devirde Haseki Kadın Hastahanesi'dir (6). Ecdadımızın harem-selâm dusturunu hastahanesinde bile uyguladığı anlaşılıyor. Gerçekten yakın zamana kadar bu hastaneler böyle idi. Rahmetli Hocam Ord.Prof. Dr. Fahri Arel 14-15 yaş-larında kendisine Haseki Hastahanesi'nde "Fahriye" adı ile apandist ameliyatı yapıldığını ifade ederdi.

Gureba Hastahanesi inşaatı tamamlanınca, ön kısmında bulunan 9 adet dükkan ve yekta hamamı ile hastahane bitişindeki caminin arkasındaki bahçe vakfedilmiştir. Bundan başka,

- Edremit'te zeytinlikler. Bu zeytinlikler toplam olarak 25241 ağaçtır, zeytinyağı mengersi ve ekleri,
- Kocaeli sancağı Terkos kazasında Elecik merası, göl ve dükkan,
- İstanbul'da Koska Kızıltaş mahallesinde ev,
- Süleymaniye Camii civarında ev ve han,
- At meydanında ev,
- Eyüb'de evler, zeytinlik, dikili bağ, ve yemiş ağaçları, dikili arazi.
- Varna'da çiftlik,
- Gemlik'te dut bahçesi ve su değirmeni gibi akarlar vakfedilmiştir (7).

VALİDE SULTANIN DİĞER VAKIFLARI

Valide Sultan'ın Gureba Hastahanesi'nden başka vakıfları vardır (4,8) Bunlar,

-Gureba Hastahanesi'nin bitişindeki cami ve çeşme (1845) (1,4). Bu camiye bir de kütüphane vakfet-miştir. Bugün bu kitaplar camide mevcut değildir (9).

-Bugün İstanbul Kız Lisesi adı ile eğitim yapan mektep (1850). Bu mektebin üst katı hünkar dairesi, alt katı rüştüye olarak açılmıştır. Okulun sübyan kısmı da vardır. Valide Sultan mektebe büyük, hünkar dairesine ise fanuslu birer saat ile, okulun kütüphanesine 546 cilt kitap vakfetmiştir. Bu kitaplar arasında Seyyit Mah-mud'un tezhipli Kurânı, Hazreti Ali hattı ile bir Kurân, Yakuti Musta'sımı'nin el yazısı ile bir cüz, Şeyh Hamdullah Abdullah bin Muhammed'in el yazısı ile enam süresi ve iki Kurân-ı Kerim gibi kıymetli eserler vardır. Bu kitapların bugün Bayezid Kütüphanesi'nde bulunduğu söyleniyor (9). Bu mektepde bir zamanlar Mekteb-i Mülkiyye-i Şahane olarak tedrisat yapılmış, I.Cihan harbinde ise hastahane olarak kullanılmıştır (4). Valide Sultan'ın tamir ettirdiği başka mekteplerden de bahsedilmiştir (4).

-Dolmabahçe Camii (1853) Valide Sultan'ın vefatından sonra oğlu Sultan Abdülmecit tarafından ikmal edilmiştir (4).

-Maçka ile akaretler arasındaki Valide Çeşmesi (1839) (4).

-Kasımpaşa'da Hacı Ahmet Deresi yanında (1841), Silivrikapı'da (1841) Topkapı dışında (1843) Trabza'da (1852) çeşmeler.

- Galata köprüsü (1845) Mirat-ı İstanbul Galata Köprüsü'nün Valide Sultan tarafından yaptırıldığını yazar. Bazıları ise Valide Sultan'ın köprünün yapılmasına delalet ettiğini ifade ederler (4).

-Terkos gölü ve civarı (1847).

Terkos Gölü Valide Sultan'ın Gureba Hastahanesi'ne vakfıdır. Ama ne gariptir ki 1962 yılında İstanbul Sular İdaresi Gureba Hastahanesi'nden su borcu olarak yüzbin küsür lira istemiştir. Bu meselenin esası şudur: 1874 de bir fermanla Terkos Gölü İstanbul'un ilk belediye reisi Kamil beyle, Terno beye sahipsiz bir mal olarak 40 yıl süre ile imtiyaz verilmiştir; fakat bu iş yürütülememiş, 1882 de bir ecnebi kumpanya ile şirket tesis edilmiş, imtiyaz 75 yıla çıkarılmış; İstanbul'a ancak su 1888 de verilmiştir.

-Valide Sultan hayatının son zamanlarında Mekke'de bir hastahane inşaatını arzu etmiş, fakat bunu tamamlamaya ömrü vefa etmemiştir. Hastahanenin yarım kalan ikinci katı 1884 de Sultan Abdülhamid Han tarafından tamamlanmıştır (1, 4).

Bugün Valide Sultan'ın birçok hayır eserleri kendi adı ile anılmaktadır. (1,4). Son yıllarda Onun vâkıfı bulunduğu Dolmabahçe Camiine O'nun adının verilmesi bir kadirşinaslıktır. Ama İstanbul kız lisesi O'nun adı ile anılmaktadır.

Valide Sultan hayatının sonuna kadar hayır işleri ile ilgilenmiştir. Rivayet edilir ki hastahanenin civarında bulunan mahallerde dolaşarak kendi eli ile fakir ve muhtaç kimselere yardım edermiş (4). Ne güzel bir yardım örneği...

VALİDE SULTANIN VEFATI

Valide Sultan hastahanenin tesisinden 8 yıl sonra vefat etmiştir (4). İstanbul'da Sultan Mahmut türbesinde yatmaktadır. Valide Sultan'ın hastalığının ne olduğu bilinmiyor. 1847'de hastalanmış, kendisini o zamanki Mekteb-i Tıbbiye Hocası Dr. Dijdman Spitzer tedavi etmiştir (1).

Valide Sultan'dan bize kalanlar sadece vakfettikleri değildir. Onun bazı şahsi eşyaları da elimizde bulunuyor.

-Yatağı Topkapı sarayı müzesindedir.

-Sedef kakmalı bir çalışma masası, bir tuvalet masası ve sandalye, bir kanep, iki koltuk, bir mangal, bir saat ve Valide Sultanın mührü.. Bunlar hastahane başhekim odasının bitişiğindeki odada muhafaza edilmektedir.

Valide Sultan'ın mühründe şu yazılıdır:

Muhabbetden Muhammed oldu hasil

Muhammedsiz muhabbetten ne hasil

Zuhrundan Bezmi Alem oldu vasıl

açıklaması :

Muhammed muhabbet sebebiyle yaratıldı. Aslı muhammed olmayan muhabbetten hayır yoktur. Muhammed'e olan ilâhî muhabbetin tecellisinden Bezmi Alem (Valide Sultan) ya da umumî manada dünya yaratılmıştır.

Evet Valide Sultan bu kadar büyük hayırlar yapmış bulunuyor. Biz ona sadece hayır eserlerinden yararlanmış ve bilhassa hastahanesinde, şifa bulmuş yüzbinlerce insanımızın duası ve bu hastalardan biri, ki 1958 de Gureba Hastahanesinde tedavi edilmiş Fazıl Ahmet Aykaç'ın şu şiiridir.

Bezm-i Âlem Vâlîde Sultan'ın nezîh ve kerîm hâtirasına

Büyük nâminla sen şefkatlerin üstünde şân oldun

Vefakâr ümmetin kalbinde rahmetten nişan oldun

İnâyet nuru saçtın hep keremden keheşan oldun

Hudâ'nın rahmetinden durmadan yağsın da gufranlar

Çelenk olsun azîz kabrinde minnetlerle şükranlar.

Devâlar koşturup durdun hemen her derde, feryâda

Şu te'sis-inle oldum âtîfet sultânı dünyada

Sarı Allah'ın insânına nûrlarla ukbâda

Hudâ'nın rahmetinden durmadan yağsın da gufranlar

Çelenk olsun aziz kabrinde minnetlerle şükranlar.

Olup hemşire halkın ye'sine her türlü mâtemde

Tutuşturdun ilâhî şûleler bezm-i âlemde

Evet lâyıık bugün bizler desek hürmetle her demde

Hudâ'nın rahmetinden durmadan yağsın da gufranlar
Çelenk olsun aziz kabrinde minnetlerle şükranlar
Muallâ hâtıran tutsun ebedlerden de cuş etsin
Çıkıp tâ Arşa ruhun neşve-i lâhutu nuş etsin
Muallâ Hâtıran tutsun ebedlerden de cuş etsin
Hudâ'nın rahmetinden durmadan yağsın da gufranlar
Çelenk olsun aziz kabrinde minnetlerle şükranlar.

YENİ PAVYONLAR

Gureba Hastanesi asrımızın başında ükemizin ihtiyacını karşılayamaz duruma gelmiş, zamanın evkaf nâzırı Ürgüplü Hayri Efendi bir heyet teşkil ederek şimdiki İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinin bulunduğu eski binaları inşa ettirmiştir. Bu heyette hastane başhekimi İhsan paşa, İkinci tabib Hacı Kemal, Süleyman Numan, Asaf Derviş, Ziya Nuri, Mustafa Münif paşalar, mimar Kemaleddin, Dr. Adnan Bey bulunmuşlardır. Yeni pavyonlar adı ile inşa edilen bu binaların arsası Pertevnihal Sultan vakfından ve kısmen de istimlak suretiyle temin edilmiş; 1915 de inşaat tamamlanmış öndeki bina idare ve poliklinikler, diğer üçü dahiliye, ikisi cerrahi, biri de ameliyathane olarak yapılmıştır. Bu binalar için 110.000 altın sarfedildiği bildirilmektedir. Ancak binalar iki yıl boş kalmış. 1917 de yangında halk iskan edilmiş, mütareke yıllarında Amerikalı'lar hastane olarak kullanmış, bilahare Gureba Hastanesinin hastaları taşınmış, soğuk ve diğer eksiklikler sebebi ile hastalar tekrar bugünkü Gureba hastahanesine nakledilmiştir. Bu binalar 1925 de kuduz müessesesine verilmiş. Fakat binalar bütçe darlığından tamamlanamamış, 1926 da rejiye kiralanmış, sonra İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesine nüve teşkil etmiştir.

GUREBA TIP FAKÜLTESİ OLUYOR

Gureba hastanesi Cumhuriyet devrine kadar Vakıflar nezaretinin idaresinde faaliyetini sürdürmüştür. 1924 yılında hastane sihi ve idari bakımdan sağlık bakanlığına bağlanmış, mali işler gene Vakıflar idaresinde kalmak kaydı ile hekimlerin tayini ve hastanenin çalışma şekli Sağlık Bakanlığı tarafından deruhte edilmiştir. Aynı yıllarda Haydarpaşa Mekteb-i Tıbbiye Müderrisler Meclisi (Profesörler kurulu) tıp tedrisatının İstanbul'a naklini ve Gureba, Haseki, Cerrahpaşa hastahanelerinden istifade edilerek devamını istemiştir. Bu maksatla her üç hastanenin başhekimliğine birer müderris (profesör) tayin edilmiş; Gureba hastahanesi baştabibi Süleyman Numan Paşa olmuştur. Süleyman Numan Paşa hastanede birçok değişiklik ve tamirler yapmıştır. Bunlar arasında tazyikli su tesisatı, bakterioloji ve kimya laboratuvarı ve doktor odaları orta bahçeye çıkıntı olarak inşa edilmiş elektrikli etüv, santrifüj gibi cihazlar alınmış çatı ve akan kısımlar sıvalar tamir edilmiş, çatıya Marsilya kiremidi konmuştur (1).

BİR RÜYA

Burada başhekim Süleyman Numan Paşa'ya ait bir hatırayı arz etmek isterim' Süleyman Numan Paşa yukarıda bahsettiğimiz hastahanedeki değişiklik ve tamirler yanında bazı adetleri de kaldırdığı rivayet edilir. Meselâ hastahanedeki başhekim nezaretinde şifa bulan hastaların anakapı önünde toplanarak yoluklarının verilmesi ve camide duayı müteakip memleketlerine gönderilmesi adetini kaldırmıştır. Bir gece Paşa rüyasında Bezmiâlem Valide Sultanı görür. Bu rüyayı Bakırköy Hakimi merhum Cemil beye anlatmıştır :

"Bir gece rüyamda Bezmiâlem Valide Sutan yeşil feraceli ve elinde bir şemsiye olduğu halde yanıma geldi; elindeki şemsiye ile başıma vurmaya başladı. Kocakarı beni öldürecekti" demiştir.

Bendeniz bu rüyayı bizzat Cemil Bey'den dinleyen Muzaffer Ozak Beyefendiden işittim. Bu olay bize Vakıf şartına uymayan vakıf idarecilerinin halinin ne olacağını düşündürüyor. Acaba başımıza isabet eden birkaç şemsiye darbesi ile cezayı savuşturmak mümkün olabilecek mi?

Evet Vakıf şartını yerine getirmemekten sakınılmalıdır. Zira Hz. Peygamber (SA V),

"Vavlardan sakının" buyurmuştur. Bu vavlar vakıf, vekalet, vasiyet, vali olmak gibi "v" harfi ile başlayan hususlarıdır. Bu hadis-i şerif Bursa Ulucamde bir levhada yazılı bulunmaktadır.

ÜNİVERSİTE KLİNİKLERİ AYRILIYOR

Böylece Gureba hastahanesi bünyesindeki Üniversite klinikleri ile Sağlık Bakanlığına bağlı olarak 1956 yılına kadar gelinir. Aynı yıl Vakıflar Umum Müdürlüğü vazife ve teşkilatı hakkında 6760 sayılı kanun ile hastane sağlık bakanlığından ayrılarak tekrar vakıflar idaresine devredilmiştir, Üniversite Klinikleri binaları inşa edildikçe yukarıdaki kliniklere taşınmış, son olarak 1968 yılında dahiliye kliniğinin de taşınması ile Gureba müstakil bir vakıf hastanesi hüviyetine tekrar kavuşmuştur.

Gureba Hastanesi bu uzun çalışma hayatında sağlık hizmeti yanında ülkemize hekim, mütehasıs hekim ve hemşire yetiştiren bir müessesese olmuştur. Gureba Hastahanesinde yetişen hekimler arasında büyük şöhretler çıkmıştır. Çünkü tıp neslinin hepsi, bizim nesil dahil bütün tıbbiyeli Gureba'da yetişti ve feyz aldı. Bugün bu hekimlerin herbiri bir fakülte ya da bir sağlık kuruluşunda hizmet vermektedir.

GUREBA'DA YİNE BİR TIP FAKÜLTESİ

1978 yılında zamanın idarecileri ile İstanbul Ticari İlimler Akademisi arasında hazırlanan bir protokol ile Gureba Hastahanesinde önce sağlık bilimleri sonra bir tıp fakültesi olmak üzere ikinci defa Fakülte kuruluyor. Bu seferki bir farkla hastahanesinin idaresi birincinin aksine daha çok Tıp Fakültesine intisap eden hekimlerin elinde bulunuyor ve bir döner sermaye yönetmeliği çıkarılıyor. Bu döner sermaye yönetmeliği hastahanesinin arasında kalan inşaatı tamamlanmış Yeni Gureba Hastahanesi" adınadır ve eski hastahane uygulamaya başlıyor. Bunun Valide Sultanın vakfiyesi muvacehesinde nasıl izah edildiğini bilmiyoruz.

Bu dönemde vakıf kadrosundaki hekimlere idare çeşitli baskılar uyguluyor. Hastahane çeşitli olaylar zuhur ediyor. Nihayet koalisyon hükümetlerinin sık sık değiştiği o günlerde Vakıflar idaresi durumu vakfiyenin ruhuna aykırı bularak akademi aleyhine tahliye davası açıyor. Mahkeme akademinin işgal ettiği hastahanesi ikinci defa istiklâline kavuşuyor.

BUGÜNKÜ GUREBA HASTANESİ

Bugün Gureba hastahanesi 400 yataklı bir sağlık kuruluşu olarak tıbbın bütün şubelerinde sağlık hizmeti veren ve 11 branşta tıp eğitimi yaparak mütehasıs hekim yetiştiren bir müessesedir. Bu sağlık ve Eğitim hizmetleri yanında son yıllarda tıp sahasındaki gelişmelere paralel olarak hastahaneimizde "Kanser araştırma ve tedavisi" ile "açık kalb cerrahisi" gibi oldukça önemli sağlık hizmetleri başlatılmıştır. Buna emeği geçenleri takdirle yadedirim.

Gureba Hastahanesi bünyesinde kurulan kanser araştırma ve tedavi merkezinin binası tamamlanmış, kullanılacak cihaz, malzeme ve personel kadrosu temin edilmiş hizmete açılmak üzere. Gene hastahane arsası üzerinde yıllar önce temeli atılmış ve kaba inşaatı tamamlanmaya çalışılan 1000 yataklı "Yeni Gureba Hastahanesi" inşaatı imkanlar ölçüsünde devam etmektedir. Bu büyük hastahane inşaatının vakıflar bütçesi ile tamamlanmasının oldukça zor olduğunu ifade etmeliyiz. Bu sebeple hastahane inşaatının vakıflar bütçesi ile tamamlanmasının Yardım Vakfı" adında bir vakıf kurmuşlardır. Hayır sever vatandaşlarımızın desteği ile bu hastahane binasının tamamlanacağına inanıyoruz.

Sözü insana hizmet edecek müesseseleri kurmanın amellerin en hayırlısı olduğunu ifade eden ve Gureba hastahanesinin antresinde asılı bir Ayet-i Celile ile noktalayalım.

"Her kim ki bir canı kurtarırsa bütün insanları kurtarmış gibi olur"

Kurân-ı Kerim, Maide 32.

Hepinizi saygıyla selamlarım.

Kaynaklar

- 1- Gürkan, K.İ. : Bezmiâlem Valide Sultan Vakıf Gureba Hastanesi Tarihçesi 3. baskı, Çizşik Matbaası, İstanbul, 1967.
- 2- Ünver, S. : Edirnekapıdaki ilk Gureba Hastanesi. Dirim Aylık Tıp Dergisi. 25 :36, 1950.
- 3- Bayram, S. : Sağlık Hizmetlerimiz ve Vakıf Gureba Hastanesi Vakıflar Dergisi. 14 :102, 1982.
- 4- Ayanoğlu, F. : Vakıf yapan Türk Kadınları. İ.Ü. Hukuk Fakültesi Mec. 29 :1, 1963.
- 5- Sağun, N. : Vakıf Gureba Hastanesi 2. cerrahi kliniği tarihçe ve çalışmaları. Vakıf Gureba Bülteni, 1972.
- 6- Taşkıran, N. : Hasekinin Kitabı. Yenilik Matbaası. İstanbul.1972.
- 7- Bezmiâlem Valide Sultan Gureba Hastanesi Vakfiyesi (Bezmiâlem Valide Sultanın şaban 1263 tarihli vakfiyesi, Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi) Kasa No:174/1464.
- 8- Göze, H. : Tarihimizde Vakıf yapan kadınlar. Şadırvan, 1 22, 1978.
- 9- Konyalı, İ.H. : Bezmiâlem Valide Sultanın Vakfiyeleri. İbrahim Hakkı Konyalı Kütüphanesi, No :4126.